

NEDERLANDS IN HET MBO

Inspectie van het Onderwijs
September 2006

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING 5

1 INLEIDING 7

2 VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSOPZET 9

2.1 Aanleiding 9

2.2 Uitgangspunten 9

2.2.1 De vraagstelling 9

2.2.2 Wat wordt verstaan onder Nederlands? 9

2.3 Inrichting en uitvoering van het onderzoek 10

2.3.1 Selectie van de te onderzoeken opleidingen 10

2.3.2 Uitvoering van het onderzoek 11

2.3.3 Het onderzoek door Cinop 11

3 DE UITKOMSTEN 13

3.1 Bevindingen 13

3.1.1 Bevindingen van de inspectie 13

3.1.2 Bevindingen en conclusies in het onderzoek van Cinop 14

3.2 Conclusies 16

LITERATUUR 17

SAMENVATTING

Naar aanleiding van een publicatie van de Stichting Leerplanorganisatie (SLO) over Nederlands in het vmbo heeft de Tweede Kamer in het mondeling vragenuur van 25 april 2006 vragen gesteld aan de staatssecretaris van OCW over Nederlands in het mbo. De vraag was hoeveel uren Nederlands in het mbo worden verzorgd, en of er verschillen zijn tussen oude en nieuwe opleidingen. De inspectie heeft deze vragen meegenomen in het onderzoek naar de onderwijstijd dat in mei 2006 in de BVE-sector plaatsvond.

De uitkomsten van het inspectieonderzoek worden in dit rapport gelegd naast de uitkomsten van een recent onderzoek van Cinop naar Nederlands in het mbo. Dit geeft meer inzicht in de betekenis van de vooral kwantitatieve uitkomsten van het inspectieonderzoek.

Het aantal uren Nederlands dat wordt verzorgd, ligt gemiddeld tussen de 2,5 en 3 uur per week. Daarbij gaat het om uren die, onder verschillende benamingen, redelijk herkenbaar zijn in lesroosters en programma's. Waarschijnlijk is er sprake van een lichte onderschatting, in verband met onderdelen Nederlands die ondergebracht zijn in projectgestuurd onderwijs. Deze uren zijn niet goed herkenbaar in de roosters.

Daardoor is de vraag of er verschil is tussen oude en nieuwe opleidingen, niet heel precies te beantwoorden. Met name in de hogere leerjaren van de nieuwe opleidingen, is het in het rooster herkenbare aantal uren iets lager dan in de oude opleidingen. Daar is echter ook meer projectgestuurd onderwijs. In het eerste jaar is er weinig verschil tussen oude en nieuwe opleidingen. Deelnemers van nieuwe opleidingen vinden in iets hogere mate dat zij voldoende Nederlands krijgen dan deelnemers in de oude opleidingen.

Het is de vraag of dat aantal uren voldoende is om deelnemers op een voldoende taalniveau te brengen. Uit het onderzoek van Cinop komt naar voren dat 60 tot 70 procent van de ondervraagde docenten vindt dat het taalniveau van de deelnemers tekortschiet om de opleiding met succes te kunnen volgen. Dit is een probleem dat gedurende een langere tijd in de onderwijs carrière is ontstaan, zoals ook is gesignaleerd in het Onderwijsverslag 2004/2005. Aanpak van dit probleem vraagt dan ook om een bredere aanpak over de sectoren heen.

1 INLEIDING

In dit rapport worden de resultaten beschreven van onderzoek naar Nederlands in het mbo. De aanleiding tot het onderzoek was een toezegging van de staatssecretaris van OCW aan de Tweede Kamer als gevolg van persberichten over het taalonderwijs. De Inspectie van het Onderwijs heeft het onderzoek gelijktijdig met het onderzoek naar de 850-urennorm uitgevoerd.

De inspectie heeft de uitkomsten van haar onderzoek gelegd naast de uitkomsten van een recent door het Cinop uitgevoerd onderzoek naar Nederlands in het mbo, in opdracht van het ministerie van OCW. Dit onderzoek heeft een meer kwalitatieve insteek dan het inspectieonderzoek dat, gelet op de vraagstelling, een meer kwantitatieve insteek heeft.

In hoofdstuk 2 worden allereerst de vraagstelling en de onderzoeksopzet besproken. Er is daar afzonderlijk een paragraaf ingericht voor het Cinop-onderzoek. Dat is eveneens het geval bij de bevindingen in hoofdstuk 3. De conclusies komen, gebaseerd op al het onderliggend materiaal, echter volledig voor rekening van de inspectie.

2 VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSOPZET

2.1 Aanleiding

Na een publicatie van SLO (Bonset 2006) en de daarop volgende publiciteit in de media, kwam de vraag naar boven hoe het gesteld is met het vak Nederlands in het mbo. Tijdens het vragenuur van de Tweede Kamer op 25 april heeft de staatssecretaris toegezegd dat de inspectie onderzoek zou doen naar dit onderwerp. Omdat kort tevoren was besloten dat de inspectie onderzoek zou doen naar de 850-urennorm in het mbo, werd tevens toegezegd dat zij het onderwerp Nederlands in dat onderzoek zou meenemen. Het onderzoek is dan ook gelijktijdig uitgevoerd. Aangezien de aard ervan echter sterk verschilt, wordt er afzonderlijk over gerapporteerd.

2.2 Uitgangspunten

2.2.1 De vraagstelling

De vraagstelling is afgeleid uit de toezeggingen die in het vragenuur zijn gedaan. Het onderzoek moet antwoord geven op de volgende vragen met betrekking tot het vak Nederlands in het mbo:

- In welke mate besteden instellingen voor mbo in hun opleidingen aandacht aan het vak Nederlands?
- Zijn er verschillen tussen bestaande opleidingen en nieuwe opleidingen voor wat betreft die aandacht?

Deze vraagstelling, zoals zij rechtstreeks voortvloeit uit de vragen in het vragenuur, is kwantitatief van aard. Om meer inzicht te bieden in de waarde van deze kwantitatieve uitkomsten, worden deze gerelateerd aan de uitkomsten van het recente onderzoek van het Cinop naar het vak Nederlands in het mbo in opdracht van de Directie BVE van het ministerie van OCW (Neuvel, 2004). Door combinatie van beide onderzoeken wordt de context geschetst waarbinnen de uitkomsten van het kwantitatieve onderzoek kunnen worden beoordeeld.

2.2.2 Wat wordt verstaan onder Nederlands?

MBO-instellingen hebben geen voorgeschreven lessentabel, waarvan het vak Nederlands deel uitmaakt. Daarom is niet aan de hand daarvan te bepalen hoeveel uren precies worden besteed aan het vak. Elementen van het vak Nederlands komen in de roosters in verschillende contexten voor onder sterk wisselende benamingen, die in veel gevallen wel een duidelijke link hebben met communicatie. Ten behoeve van het onderzoek is een lijst samengesteld met een groot aantal omschrijvingen die alle zouden kunnen worden aangetroffen en die relatie hebben met het vak Nederlands. Tijdens het onderzoek is gebleken dat het aantal omschrijvingen nog aanzienlijk groter was.

In die reeks omschrijvingen neemt het vak Nederlands nog altijd wel onder die naam een prominente plaats in. In de onderstaande lijst zijn de belangrijkste betitelingen opgenomen die in het onderzoek zijn aangetroffen, en die de inspectie heeft meegenomen als elementen voor de verdere analyse.

- Nederlands (met zeer uiteenlopende toevoegingen als communicatie, correspondentie, sollicitatiebrief, spreekvaardigheid, omgangsvormen, spelling stijl etc.)
- Sociale, communicatie en commerciële vaardigheden
- Verslaggeving
- Sollicitatie
- Zakelijke communicatie
- Actief luisteren
- Mondeling taalbeheersing
- Pers en Pr
- Telefoneren
- Presentaties, vergaderen
- Rapporteren
- Etc.

Een deel van de activiteiten voor Nederlands, zeker bij de nieuwe opleidingen, is ondergebracht in projecten. In die projecten worden vaardigheden als presenteren, rapporteren, vergaderen en dergelijke uitgevoerd. Deze activiteiten zijn evenwel niet altijd eenduidig te herkennen in de projecten omdat ze in de regel niet als een afzonderlijk onderdeel in het project zijn benoemd. Daardoor zijn ze ook niet altijd goed te kwantificeren. Dit is een element dat de betrouwbaarheid van de inventarisatie beperkt, en mogelijk leidt tot een onderschatting van het aantal uren dat daadwerkelijk aan Nederlands wordt besteed. Daarover meer in hoofdstuk 3, bij de bevindingen.

2.3 Inrichting en uitvoering van het onderzoek

Het onderhavige onderzoek is een incidenteel onderzoek in de zin van artikel 15 van de WOT. Ingevolge dit artikel kan de inspectie uit eigen beweging dan wel op aanwijzing van de minister onderzoek verrichten naar de kwaliteit van het onderwijs of de naleving van voorschriften. Artikel 20 van de WOT schrijft daarbij voor dat dit oordeel wordt vastgelegd in een rapport. Het is een zogenaamd themarapport, waarin geen conclusies worden getrokken met betrekking tot individuele instellingen, maar waarin een algemeen beeld wordt geschetst van de toestand van een onderdeel van het Nederlandse onderwijsbestel.

2.3.1 Selectie van de te onderzoeken opleidingen

Aangezien het onderzoek samenviel met het onderzoek naar de onderwijstijd, is de selectie van dat onderzoek eveneens van toepassing in het onderzoek naar Nederlands. Een belangrijk voorwaarde was dat het, voor wat betreft de onderwijstijd, een representatief beeld moest geven van de situatie in de sector, zowel in de traditionele (oude) als in de experimentele (nieuwe) opleidingen.

Dit is gerealiseerd door een aselechte steekproef te nemen uit de nieuwe opleidingen. Deze steekproef is gebaseerd op de gegevens uit de bekostigingstelling van 1 oktober

2005 van Cfi. Na het bepalen van de onderzoeklocatie van deze opleiding is willekeurig een andere, oude opleiding op die locatie geselecteerd. Daardoor ontstonden paren van steeds een oude en een nieuwe opleiding.

Bij niet-bekostigde instellingen zijn alle instellingen waarop de inspectie toezicht heeft, in een willekeurige volgorde op een lijst geplaatst. Vervolgens is de lijst van bovenaf benaderd tot het te onderzoeken volume aan voltijds opleidingen was bereikt.

2.3.2 Uitvoering van het onderzoek

Als onderdeel van het instrument voor het uitvoeren van het onderzoek naar de 850-urennorm is een invulstaat opgenomen, waarin per leerjaar kon worden vastgelegd onder welke omschrijvingen onderdelen van het vak Nederlands waren meegeteld (zie ook 2.2.2) en hoeveel uren op jaarbasis aan elk onderdeel werden besteed. Voorts waren er in het interview met de deelnemers enkele vragen opgenomen over het vak. Dit waren vragen naar de mate waarin zij vonden dat er voldoende aandacht werd besteed aan de deelvaardigheden van het vak en naar hun schatting van het aantal uren. Aangezien de deelnemers niet altijd aanwezig waren bij het onderzoek, zijn deze vragen niet altijd gesteld.

Tenslotte kon, in het eindgesprek dat met de verantwoordelijke voor de opleiding werd gevoerd, eveneens nog nadere informatie over Nederlands worden ingewonnen, afhankelijk van de eerdere bevindingen.

2.3.3 Het onderzoek door Cinop

Het onderzoek dat Cinop in 2004 heeft uitgevoerd (Neuvel, 2004), bestond uit drie delen. Het eerste deel was een brede, schriftelijke enquête onder docenten Nederlands en andere medewerkers die betrokken waren bij het vak Nederlands. Ook vakdocenten (van andere vakken) die onderdelen van Nederlands verzorgden, hoorden bij deze doelgroep. In totaal hebben 210 docenten uit 31 instellingen deelgenomen aan de enquête.

Het tweede deel was een onderzoek onder deelnemers. Daaraan hebben 103 deelnemers van de niveaus 1 en 2, en 182 deelnemers van de niveaus 3 en 4 meegedaan. Het derde deel was een serie groepsinterviews met 40 docenten van een 5 instellingen. Met deze interviews werd meer de diepte ingegaan.

De enquête onder de docenten was opgebouwd rond een drietal clusters. Allereerst waren dat achtergrondkenmerken om het perspectief te kunnen bepalen van waaruit de respondenten hun antwoorden gaven. Met name het niveau van de opleiding en de sector waren hierbij van belang.

Het tweede cluster hield een beoordeling in van de taalcompetenties van de deelnemers aan de hand van het zogenaamde Europese Raamwerk, waarin zes niveaus van taalcompetentie zijn gedefinieerd, lopend van beginnend taalgebruiker (A1) tot en met native speaker op academisch niveau (C2). Omdat deze beide extremen voor de te onderzoeken groep minder relevant zijn, zijn voor de tussenliggende niveaus zo concreet mogelijk taaltaken benoemd voor de vier hoofdvaardigheden, schrijven, lezen, spreken en luisteren. Het rapport van Cinop geeft

een uitvoerige beschrijving van de toets. De respondenten werd gevraagd aan te geven welk competentieniveau de deelnemers hadden en welk niveau de opleiding eiste.

Tenslotte werd in het derde cluster gevraagd naar het aanbod van Nederlands. Daarbij was allereerst de organisatie van het aanbod relevant, zoals de beschikbare tijd, Nederlands als apart vak of als onderdeel van het vakonderwijs en de afstemming daartussen. Voorts kwam de inhoud aan bod, zoals de eindtermen, de uitwerking in het curriculum en de leermaterialen. Als laatste werd gevraagd naar de toetsing.

De deelnemers werd allereerst gevraagd hun eigen vaardigheidsniveau op een aantal taaltaken te evalueren. Dit deden zij aan de hand van een lijst die was gebaseerd op het Europese Raamwerk. Vervolgens kregen zij een taaltoets waarmee hun feitelijke taalvaardigheid kon worden bepaald.

3 DE UITKOMSTEN

3.1 Bevindingen

3.1.1 Bevindingen van de inspectie

In het kader van het onderzoek zijn gegevens over Nederlands verzameld in 148 opleidingen, 84 oude en 64 nieuwe. Van deze opleidingen waren er 135 bekostigd en 13 niet-bekostigd. De niet-bekostigde opleidingen zijn alle oude opleidingen.

Er passen bij deze bevindingen nogal wat kanttekeningen. In paragraaf 2.2.2 is al opgemerkt dat met name waar het onderwijs in projectvorm wordt uitgevoerd, activiteiten plaatsvinden die onderdeel zijn van het vak Nederlands, maar die op basis van een rooster niet gemakkelijk als zodanig te herkennen zijn en dus ook niet gemakkelijk te kwantificeren zijn. Inzicht daarin zou pas verkregen kunnen worden door een diepgaande, inhoudelijke analyse van deze projectactiviteiten. Daartoe bood het onderzoek de mogelijkheid niet. Om die reden zullen de cijfers een onderschatting te zien geven van de tijd die aan Nederlands wordt besteed, en die onderschatting is groter naarmate de relatieve omvang van de activiteiten in projectvorm groter is. Met name bij de nieuwe opleidingen zal dat effect dus groter zijn.

Een tweede kanttekening is dat de uitkomsten zeer veel spreiding laten zien. Dat is ook het geval bij het onderzoek van Cinop, waarvan de bevindingen in paragraaf 3.1.2 worden besproken. Door dit alles geldt, evenals bij het onderzoek van Cinop, dat de uitkomsten als indicatief moeten worden beschouwd.

Tabel 3.1.1a: Gemiddeld aantal lesuren per week per leerjaar, verdeeld naar oude en nieuwe opleidingen

	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3
Oude opleidingen	2,9	2,8	2,9
Nieuwe opleidingen	3,0	2,2	2,1
Alle opleidingen	2,9	2,7	2,8

De resultaten laten verder zien dat de aandacht voor Nederlands relatief het grootst is in de opleidingen op de laagste niveaus. Het aantal lesuren bij opleidingen op niveau-1 bedraagt gemiddeld ruim 5, terwijl dat bij niveau-4 in het eerste leerjaar ongeveer 2,5 is.

In de gesprekken met de deelnemers is gevraagd of zij vonden dat er voldoende aandacht besteed werd aan Nederlands. Ongeveer 61 procent van de deelnemers vond dat er in het algemeen voldoende aandacht aan het vak werd besteed. Deelnemers uit nieuwe opleidingen waren iets positiever dan deelnemers uit oude. Op de meer specifieke vraag of bepaalde functionele vaardigheden (lezen, schrijven, spreken) te weinig aandacht kregen, waren het met name de deelnemers van de oude opleidingen die meer aandacht zouden willen voor lezen en schrijven.

3.1.2 Bevindingen en conclusies in het onderzoek van Cinop

Cinop plaatst op diverse plaatsen in het onderzoek kanttekeningen bij de representativiteit van de uitkomsten van het eigen onderzoek. Dat is onder meer een gevolg van een ongelijkmatige verdeling van de 210 respondenten over de onderwijssectoren. Zo was het groen onderwijs nagenoeg niet vertegenwoordigd en was de deelname uit de sector techniek vrij laag. Bovendien kon Cinop niet aangeven of er sprake is van een evenredige vertegenwoordiging in de steekproef van opleidingen die meer of minder innovatief zijn op het gebied van taalonderwijs. De onderstaande uitkomsten dienen daarom vooral als indicatief te worden beschouwd.

Het aanbod

In de onderstaande tabel is weergegeven hoeveel uren per week deelnemers gemiddeld les krijgen in Nederlands. Opgemerkt moet worden dat er binnen de sectoren nogal grote verschillen zijn in de antwoorden van de respondenten. Anderzijds is, door de wijze van verwerving van de gegevens (door opgave van de docenten), wel meer inzicht mogelijk in uren die “verborgen” zitten in projectactiviteiten. Docenten hebben immers het inhoudelijke inzicht dat noodzakelijk is om die redelijk betrouwbaar te kunnen kwantificeren.

Tabel 3.1.2a: Uren Nederlands per week naar sector en leerjaar

	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3
Economie & Handel	3,2	3,1	2,9
Zorg & Welzijn	2,9	2,5	2,5
Techniek	3,2	2,0	1,9
Gemiddeld	3,1	2,6	2,5

Bron: Neuvel, 2004, tabel 4.3

Het aanbod van Nederlands is in eenderde van de opleidingsclusters nog volledig als afzonderlijk vak ingevuld. Bij de helft is er sprake van een combinatie van een afzonderlijk vak en een geïntegreerd aanbod in het vakonderwijs. In de overige gevallen is er sprake van volledige integratie in het vakonderwijs. In het hele mbo ligt de nadruk vooral op de functionele vaardigheden spreken, lezen en schrijven en minder op de deelvaardigheden woordenschat, grammatica en uitspraak. Alleen spelling is daar een uitzondering op.

Er is een samenhang met de mate van integratie in het vakonderwijs. Naarmate die groter is, is de aandacht voor de functionele vaardigheden groter en voor de deelvaardigheden kleiner. Die verschuiving treedt ook op tussen de leerjaren. Hoe hoger het leerjaar, hoe minder tijd besteed wordt aan de deelvaardigheden. De mate van integratie verschilt tussen de sectoren. In Zorg en Welzijn is die het grootst, in Economie en Handel het kleinst. Uit de enquêtes blijkt verder dat de meerderheid van de docenten van mening is dat er te weinig tijd wordt uitgetrokken voor Nederlands. Dat geldt het meest voor de lagere leerjaren.

Verder blijkt dat er weinig overleg is tussen de docenten Nederlands en de vakdocenten die onderdelen ervan verzorgen. Naarmate er sprake is van een toenemende integratie en dus van een toenemende rol van vakdocenten in onderdelen van het vak Nederlands, levert dat een groter probleem op. Er is meestal geen

afstemming van leerprogramma, methodiek en didactiek of uitwisseling van expertise. Met de mate van integratie hangt ook de uitwerking van de eindtermen voor het vak Nederlands samen. Die uitwerking is het best als er sprake is van een apart aanbod van het vak en het minst goed als er een hoge graad van integratie is. Gezien de sectorverschillen voor wat betreft de integratie van het vak, zal duidelijk zijn dat de uitwerking bij Economie en Handel dus beter is dan bij Zorg en Welzijn.

Er is bij 60 procent van de respondenten sprake van een structureel hulpaanbod voor taalzwakke leerlingen. Dit aanbod vertoont samenhang met het niveau van de opleiding: bij opleidingen op niveau-1 en -2 is het het grootst. Het hulpaanbod is vooral gericht op lezen en schrijven en op de deelvaardigheden spelling, woordenschat en grammatica. Meestal is het hulpaanbod georganiseerd in afzonderlijke lessen. Ongeveer 60 procent van de docenten vindt dat de extra hulp effect heeft. De rest heeft daar twijfel over of weet het niet. De overgrote meerderheid vindt dat er te weinig uren voor worden uitgetrokken.

Het taalniveau van de deelnemers

Het taalniveau van de deelnemers is door de docenten, met behulp van het Europees Raamwerk, beoordeeld op de vraag of het voldoet om de opleiding met succes te kunnen volgen en op de vraag of het voldoet om adequaat te kunnen functioneren in de beroepspraktijk. Ongeveer 60 tot 70 procent van de docenten (met enige variatie tussen de niveaus) vindt dat het taalniveau van de deelnemers tekortschiet om de opleiding met succes te kunnen volgen. Als het gaat om het functioneren in het beroep, is ongeveer 80 procent van oordeel dat het taalniveau tekortschiet.

De opvatting van de deelnemers over de eigen taalvaardigheid was bijna het spiegelbeeld van die van de docenten. Zij taxeerden in ruim tweederde van de gevallen hun eigen taalniveau voldoende. Uit de test die ze moesten uitvoeren om hun werkelijke niveau te bepalen, bleek echter dat zij hun taalniveau sterk overschatten. De uitkomsten van deze test kwamen sterk overeen met de opvattingen van de docenten. Opvallend was dat de mate van overschatting groter was bij deelnemers in de lagere opleidingsniveaus. Deelnemers uit niveau 1 en 2 taxeerden hun taalniveau soms nog hoger dan die in niveau 3 en 4.

3.2 Conclusies

Gemiddeld worden in het mbo 2,5 tot 3 uren Nederlands per week verzorgd. Het aantal uren lijkt in de hogere leerjaren van de nieuwe opleidingen wat lager dan in de oude, maar dat is waarschijnlijk vertekend door uren die “verborgen” zijn in projectmatige onderwijsvormen. Ten tijde van het onderzoek van Cinop moesten de vernieuwingen op grote schaal nog van de grond komen. Er is in dat onderzoek dan ook niet naar gedifferentieerd. Het is zonder meer aan te nemen dat die integratie in de nieuwe opleidingen aanzienlijk sterker is ingevoerd dan in de oude en dat dat op zijn minst een belangrijk deel van het verschil verklaart. In het eerste jaar van de nieuwe opleidingen is het iets hoger dan in de oude.

Een simpel aantal lessen zegt evenwel niet zoveel. Het is immers de vraag of het genoeg is. Als, zoals blijkt uit het onderzoek van Cinop, 60 tot 70 procent van de deelnemers onvoldoende taalvaardig is voor de opleiding zelf, is er wat dat betreft reden tot bezorgdheid. Temeer omdat de indicatie daarvoor niet alleen naar voren komt in de opvattingen van docenten, maar ook in testresultaten van de deelnemers zelf.

Het is echter een probleem dat niet beperkt is tot de BVE-sector. Uit het feit dat deelnemers onvoldoende taalvaardig zijn voor de opleiding zelf, blijkt dat het probleem al eerder is ontstaan. De aanleiding tot het onderzoek was immers een rapport van SLO (Bonset 2006) dat handelde over Nederlands in het vmbo. Daarin zegt 40 procent van de ondervraagde vmbo-docenten de afgelopen twee jaar het aantal leerlingen met een taalachterstand licht tot flink te hebben zien stijgen. Ook is door de inspectie in het Onderwijsverslag 2004/2005 opgemerkt dat veel leerlingen al vanaf de basisschool een taalachterstand hebben die ertoe leidt dat ze vervolgens in het vmbo moeite hebben het onderwijs te volgen. Het zijn die leerlingen die voor een belangrijk deel in de BVE-sector instromen.

Het BVE-onderwijs sluit bij die problematiek wel aan. Het gegeven dat er in de opleidingen op de lagere niveaus duidelijk meer aandacht is voor Nederlands dan bij de hogere niveaus, duidt er immers op dat men zich ervan bewust is dat daar de grootste problemen liggen. Een oplossing van het probleem kan echter niet alleen daar gevonden worden, maar vergt een bredere aanpak over de onderwijssectoren heen. Een verdergaand onderzoek door de inspectie naar het taalniveau in de verschillende onderwijssectoren is door de minister van OCW in juni 2006 aan de Tweede Kamer toegezegd¹.

---

¹ Bij brief (AP/OKP/2006/24556) aan de Tweede Kamer van 2 juni 2006

LITERATUUR

Bonset, H., D. Ebbers & S. Malherbe (2006). Nederlands in het vmbo. Een enquête onder docenten. Enschede: SLO.

Inspectie van het Onderwijs, Onderwijsverslag 2005

Neuvel, Jan; Thomas Bersee, Hilde den Exter en Marli Tijssen (2004). Nederlands in het middelbaar beroepsonderwijs. Een verkennend onderzoek naar het onderwijsaanbod Nederlands en de taalvaardigheid van de leerlingen. 's-Hertogenbosch: Cinop.